

Sygn. akt III AUa 188/18

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 września 2018 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska
Sędziowie:	SA Elżbieta Czaja (spr.) SO del. do SA Jacek Chaciński
Protokolant: st. prot. sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 26 września 2018 r. w Lublinie

sprawy M. M.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w R.

o prawo do renty

na skutek apelacji M. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Radomiu

z dnia 28 grudnia 2017 r. sygn. akt VI U 1438/15

I. **oddala apelację;**

II. **przyznaje adwokat *Ż. Z. od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Radomiu)* kwotę 120 (sto dwadzieścia) złotych, powiększoną o należny podatek od towarów i usług z tytułu nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym.**

Jacek Chaciński Barbara Mazurkiewicz-Nowikowska Elżbieta Czaja

Sygn. akt III AUa 188/18

UZASADNIENIE

Wnioskodawca M. M. odwołał się od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w R. z dnia 9 października 2015 roku odmawiającej przyznania mu prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy na wniosek z dnia 9 lipca 2015 roku wnosząc o zmianę zaskarżonej decyzji i ustalenie prawa do dochodzonego świadczenia.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 28 grudnia 2017 roku Sąd Okręgowy w Radomiu oddalił odwołanie i zasądził od Skarbu Państwa na rzecz adwokata Ż. Z. kwotę 221,40 zł tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu.

Podstawą wyroku były następujące ustalenia:

M. M. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. w dniu 9 lipca 2015 roku wniosek o ustalenie prawa do renty z tytułu niezdolności do pracy. Lekarz Orzecznik ZUS ustalił, że ubezpieczony jest całkowicie niezdolny do pracy, okresowo do dnia 27 kwietnia 2015 roku do 31 sierpnia 2017 roku. W wyniku sprzeciwu wnioskodawcy od powyższego orzeczenia, zostało przeprowadzone w dniu 10 września 2015 roku badanie M. M. przez Komisję Lekarską ZUS, która uznała, że ubezpieczony jest częściowo niezdolny do pracy od września 2012 roku do 26 kwietnia 2015 roku oraz całkowicie niezdolny do pracy okresowo od 27 kwietnia 2015 roku do 31 sierpnia 2017 roku.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych stwierdził, że M. M. posiada udokumentowany sumaryczny okres ubezpieczenia w ilości 13 lat 4 miesięcy i 29 dni. W 10-leciu przed powstaniem częściowej oraz całkowitej niezdolności do pracy, jak również przed złożeniem wniosku o rentę nie udowodnił 5-letniego okresu ubezpieczenia. Ostatni okres ubezpieczenia ustał w dniu 07.11.2000 r.

Sąd uznał, że odwołanie jest niezasadne.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.) renta z tytułu niezdolności do pracy przysługuje ubezpieczonemu, który spełnił łącznie następujące warunki:

1. jest niezdolny do pracy;
2. ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy;
3. niezdolność do pracy powstała w okresach podlegania ubezpieczeniu albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Przy czym przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy i nieskładkowy wynoszący, co najmniej 20 lat dla kobiety lub 25 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy (ust. 2).

Natomiast zgodnie z art. 58 ust. 1 i 2 ustawy warunek posiadania wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego, w myśl art. 57 ust. 1 pkt 2, uważa się za spełniony, gdy ubezpieczony osiągnął okres składkowy i nieskładkowy wynoszący łącznie, co najmniej 5 lat - jeżeli niezdolność do pracy powstała w wieku powyżej 30 lat i powinien przypadać w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed zgłoszeniem wniosku o rentę lub przed dniem powstania niezdolności do pracy; do tego dziesięcioletniego okresu nie wlicza się okresów pobierania renty z tytułu niezdolności do pracy, renty szkoleniowej lub renty rodzinnej.

W niniejszej sprawie poza sporem pozostawało, że M. M. jest niezdolny do pracy, sporną natomiast, pozostawała data powstania niezdolności do pracy, którą kwestionował skarżący. W tym też kierunku Sąd Okręgowy prowadził postępowanie dowodowe, ponieważ ustalenie innej (tj. wcześniejszej) daty niezdolności do pracy, ważyłoby o zasadności odwołania M. M..

Ustaień w tym zakresie Sąd dokonał na podstawie opinii biegłych sądowych z zakresu schorzeń zdiagnozowanych u odwołującego. Wnioski jakie wyciągnęli biegli sądowi, co do czasookresu powstania niezdolności wnioskodawcy do pracy zbieżne są z konkluzją zawartą w orzeczeniu Komisji Lekarskiej ZUS z dnia 10.09.2015 r.

Zgodnie z opiniami biegłych sądowych – M. M.

- z przyczyn dotyczących stanu zdrowia psychicznego – jest częściowo niezdolny do pracy od 09/2012 r. do 04/2015 r. i całkowicie niezdolny do pracy od 27.04.2015 r. - opinia biegłego lekarza psychiatrii E. N. z dnia 12.02.2016 r.;

- z przyczyn neurologicznych – jest częściowo niezdolny do pracy od 28.05.2014 r. do 04/2015 r. i całkowicie niezdolny do pracy od 27.04.2015 r. -opinia biegłego lekarza neurologa I. F. z dnia 12.02.2016 r. – k. 17, z dnia 22.02.2017 r. – k. 91, z dnia 08.07.2017 r. – k. 141, z dnia 18.12.2017 r. – k. 164);

- z przyczyn okulistycznych i urologicznych – nie jest niezdolny do pracy - opinia biegłego lekarza okulisty J. P. i biegłego lekarza urologa W. M. z dnia 30.05.2016 r.;

- z przyczyn dotyczących chirurgii traumatologicznej – jest częściowo niezdolny do pracy okresowo od dnia 28.05.2014 roku do dnia 31.08.2018 roku - opinia biegłego lekarza chirurga traumatologii P. R. z dnia 15.10.2016 r. – k. 52, z dnia 16.08.2017 r. – k. 151.

Sąd Okręgowy podzielił opinie sporządzone w sprawie przez biegłych uznając je za miarodajny dowód w sprawie. W ocenie Sądu opinie są pełne i wyczerpujące. W sposób przejrzysty obrazują stan zdrowia ubezpieczonego.

Renta z tytułu niezdolności do pracy, jak już wyżej wskazano, przysługuje ubezpieczonemu, który łącznie spełnia warunki określone dyspozycją art. 57 § 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, tj. jest niezdolny do pracy, ma wymagany okres składkowy i nieskładkowy, a niezdolność do pracy powstała w okresach wskazanych w tym przepisie albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów.

Częściowa niezdolność do pracy zgodnie z opiniami biegłych sądowych istnieje od 28 maja 2014 roku, z kolei całkowita niezdolność do pracy – od 27 kwietnia 2015 roku.

Ogólny (udokumentowany) okres ubezpieczenia wnioskodawcy wynosi 13 lat 4 miesiące i 29 dni. W ostatnim 10-leciu przez postaniem częściowej i całkowitej niezdolności do pracy, jak też przed datą złożenia wniosku o rentę nie przypada wymagany 5-letni okres ubezpieczenia.

Ostatnie ubezpieczenie wnioskodawcy ustало w dniu 07.11.2000 r. – tymczasem warunkiem koniecznym przyznania prawa do renty, jest by niezdolność do pracy powstała w okresie objętym ubezpieczeniem społecznym bądź nie później niż w ciągu 18-tu miesięcy od ostantia ostatniego okresu ubezpieczenia. Skoro ostatni okres ubezpieczenia ustало w dniu 07.11.2000 r., a orzeczona niezdolność istnieje od 28.05.2014 r. (częściowa niezdolność) i od 27.04.2015 r. (całkowita niezdolność) – zatem nie powstała w ciągu 18-tu miesięcy, o których mowa powyżej lub w okresie ubezpieczenia.

Nawet jeżeli przyjąć za zasadną datę powstania niezdolności do pracy (częściowej tj. 30.09.2012 r. i całkowitej tj. 27.04.2015 r.- na które wskazuje biegła psychiatra ustaloną przez ZUS biegłą psychiatrę, to odwołujący także nie spełnia warunków określonych cytowanymi przepisami, albowiem niezdolność nie powstała w ciągu 18-tu miesięcy, o których mowa powyżej lub w okresie ubezpieczenia.

Wobec powyższego, Sąd Okręgowy uznał, że zaskarżona decyzja ZUS jest merytorycznie prawidłowa, zasadna i znajduje oparcie w obowiązujących przepisach prawa. Sąd podkreślił że cechą prawa ubezpieczeń społecznych jest schematyzm prawa do tych świadczeń. Wyraża się on w bezwzględny przestrzeganiu równości formalnej, bez możliwości korekty w przypadkach uzasadnionych okolicznościami sytuacji jednostkowej. W związku z tym nie ma klauzul generalnych, w postaci zwrotów ustawowych pozwalających Sądowi orzekającemu na odrębne, indywidualne potraktowanie każdego ubezpieczonego ubiegającego się o świadczenie rentowo – emerytalne.

Dlatego też, w oparciu o ustalony w sprawie stan faktyczny, Sąd Okręgowy w oparciu o art. 477¹⁴ § 1 k.p.c. oddalił odwołanie.

O kosztach postępowania w punkcie II wyroku, na które składa się opłata za czynności adwokata ustanowionego z urzędu, Sąd orzekł na podstawie § 15 ust. 2 w zw. z § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22

października 2015 r. w sprawie w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2015 r., poz. 1801), obowiązującego w dacie wniesienia odwołania.

Powyższy wyrok został zaskarżony apelacją w części dotyczącej punktu I przez pełnomocnika wnioskodawcy.

Apelacja zarzuca:

- naruszenie prawa materialnego, tj. art. 2 Konstytucji RP poprzez jego niezastosowanie i w konsekwencji uznanie, że skarżący nie ma prawa do zabezpieczenia podstawowych warunków egzystencji, oraz art. 67 ust 1 Konstytucji poprzez niezastosowanie i w konsekwencji uznanie, że prawo do zabezpieczenia społecznego zależne jest od spełnienia dodatkowych przesłanek poza całkowitą niezdolnością do pracy. Skarżący wnosił o zmianę wyroku i przyznanie prawa do renty.

Sąd Apelacyjny zważył.

Apelacja jest niezasadna.

Ustalenia Sądu I instancji i wyprowadzone na ich podstawie wnioski Sąd Apelacyjny podziela i przyjmuje za własne. Sprawia to, że nie zachodzi potrzeba powtarzania szczegółowych ustaleń faktycznych oraz dokonanej w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku interpretacji przepisów prawa mających zastosowanie w sprawie niniejszej.

Odnosząc się do zarzutów apelacji wskazujących na naruszenie norm rangi konstytucyjnej wskazać należy, że nie mogły one być uwzględnione. Art. 67 ust. 1 Konstytucji RP stanowi, że obywatel ma prawo do zabezpieczenia społecznego w razie niezdolności do pracy ze względu na chorobę lub inwalidztwo oraz po osiągnięciu wieku emerytalnego. Zakres i formy zabezpieczenia społecznego określa ustawa. W wyroku Sądu Najwyższego z dnia 4 czerwca 2008 r. w sprawie II UK 12/08, podkreślono, iż przepis powyższy jest skierowaną do Państwa normą, która z jednej strony nakłada na nie obowiązek stworzenia regulacji prawnych zapewniających realizację prawa każdego obywatela do zabezpieczenia społecznego, a z drugiej - udziela ustawodawcy kompetencji do uregulowania kwestii związanych z przedmiotowym prawem. W konsekwencji, zgodnie z art. 67 ust. 1 Konstytucji RP, każdemu przysługuje prawo do zabezpieczenia społecznego w ramach określonych w ustawie, która ustanawia warunki nabycia, trwania i utraty tego prawa, w tym formy i zakres świadczeń.

W przedmiotowej sprawie warunki nabycia, prawa do renty o którą wnosił M. M. jak również ustalenia jej wysokości określają przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353 ze zm.). Ustawa w art. 57, poza wymogiem niezdolności do pracy przewiduje obligatoryjne przesłanki które muszą być spełnione do nabycia prawa - wymagany okres składkowy i nieskładkowy, oraz wymóg by niezdolność do pracy powstała w okresach podlegania ubezpieczeniu albo nie później niż w ciągu 18 miesięcy od ustania tych okresów. Nie jest sporne, że powyższych warunków wnioskodawca nie spełnia. Przepis art. 67 Konstytucji nie jest samym w sobie podstawą do przyznania indywidualnego prawa do emerytury ani ustalenia jej wysokości, stąd też nie mogło dojść do jego naruszenia.

Jak podnoszone jest w orzecznictwie powyższy przepis stanowi jedynie pewien wzorzec określający w sposób ogólny ramy zabezpieczenia społecznego, kierunki polityki państwa i jest adresowany głównie do organów prawodawczych. Przepis ten stanowi zatem źródło gwarancji, a nie praw podmiotowych obywatela dla zabezpieczenia społecznego, które dopiero konkretyzują się w ustawach zwykłych. Z powyższymi poglądami koresponduje stanowisko wyrażane w orzeczeniach Trybunału Konstytucyjnego (wyrok pełnego składu Trybunału Konstytucyjnego z dnia 19 grudnia 2012 r., K 9/12, OTK ZU nr 11/A/2012, poz. 136; wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 17 czerwca 2014 r., P 6/12, OTK-A 2014/6/62; orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 11 lutego 1992 r., K 14/91, OTK 1992, cz. I, str. 128; wyroki Trybunału Konstytucyjnego: z dnia 23 listopada 1998 r., SK 7/98, OTK ZU 1998/7/114; z dnia 22 czerwca 1999 r., K 5/99, OTK ZU 1999/5/100 i z dnia 4 stycznia 2000 r., K 18/99, OTK ZU 2000/1/1).

Podkreślenia wymaga, że w sprawie o prawo do renty zasady współżycia społecznego nie mają zastosowania. Sąd Najwyższy w swoim orzecznictwie wielokrotnie wyjaśniał, że do złagodzenia rygorów prawa ubezpieczeń społecznych nie stosuje się art. 5 k.c., umożliwiających uwzględnienie przy wyrokowaniu zasad współżycia społecznego. Przepisy ustawy emerytalno-rentowej mają charakter przepisów prawa publicznego. Rygoryzm prawa publicznego nie może być łagodzony konstrukcją nadużycia prawa podmiotowego.

Sąd zauważył też, że z uwagi na całkowitą niezdolność do pracy uzasadnione było rozważenie sytuacji wnioskodawcy w świetle art. 58 ust. 4 ustawy emerytalno-rentowej, który przewiduje, że przepis ust. 2 (a więc warunku osiągnięcia wymaganego okresu składkowego i nieskładkowego w ciągu ostatniego dziesięciolecia przed złożeniem wniosku lub przed powstaniem niezdolności do pracy) nie stosuje się do ubezpieczonego, który udowodnił okres składkowy z art. 6, wynoszący co najmniej 30 lat dla mężczyzny oraz jest całkowicie niezdolny do pracy. Jednakże ogólny (udokumentowany) okres ubezpieczenia wnioskodawcy wynosi 13 lat 4 miesiące i 29 dni.

Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny orzekł, na podstawie art. 385 k.p.c., jak w sentencji.

O kosztach postępowania w punkcie II wyroku, Sąd orzekł na podstawie § 15 ust. 2 w zw. z § 4 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia

22 października 2015 r. w sprawie w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. z 2015 r., poz. 1801).